

presència

Número 1885. De l'11 al 17 d'abril del 2008. Any XLIII. 0,50 €

Sense aigua

DEBAT OBERT. La falta de pluja i de previsió ha encès el debat sobre l'ús i el consum de l'aigua a Catalunya. / 2 a 15

El nivell de l'aigua a l'embassament de Susqueda (Selva) ha baixat fins a límits d'emergència. / MANEL LLADÓ

L'aigua que no baixa

LA SEQUERA ENCÉN EL DEBAT. Si no plou fort i aviat, Barcelona i la seva àrea es poden quedar sense aigua a la tardor. Com es pot evitar? Com es reparteix l'aigua del país? Qui la consumeix? Plourà?

MIQUEL RIERA

● La persistent sequera que afecta Catalunya des de l'estiu del 2004 ha deixat els embassaments als nivells més crítics dels últims trenta anys en un país que, a més, ha crescut gairebé en dos milions d'habitants en quinze anys. Durant tot aquest temps, govern i oposició han estat incapaços de posar-se d'acord a aplicar solucions per evitar els possibles talls en el subministrament que es començaran a produir la tardor vinent si no plou amb ganes i durant uns quants dies ben aviat. I els remeis endegats, com ara les dessalinitzadores, arribaran tard. Caldrà, doncs, continuar tirant d'un riu esgotat –el Ter–, els regants del qual s'entreveuen ja com les víctimes principals de tot el

conflicte, o emprendre solucions d'emergència –transvasament del Segre o captació de més aigua de l'Ebre, o vaixells cisterna– que no complauen ningú. La polèmica està servida i només s'acabarà, i encara de manera puntual, si el cel es cobreix de núvols i descarrega sobretot a comarques com Osona, el Ripollès i el Berguedà.

Mentrestant, ens ha semblat oportú fer un viatge al món de l'aigua a Catalunya per saber, entre altres coses, d'on surt, com es reparteix, qui i com la consumeix, quines són les solucions per evitar més situacions alarmants i, finalment, què hi diuen els homes dels temps. Donem veu també a nou personalitats, representants dels diferents sectors implicats en la crisi.

La baixa del nivell del pantà de la Baells, al Bages, ha deixat al descobert restes vegetals i una terra esquarterada, símbols de la sequera. / GABRIEL MASSANA

Un país de pantans

Els embassaments han estat tradicionalment un dels punts clau en la política de gestió hídrica, tant per a l'abastament domèstic com per als regadius. **A Catalunya hi ha una capacitat de poc més de 3.000 hm³, un 75% dels quals a la conca de l'Ebre**

ORIOI MAS / Girona

● Catalunya és un país de pantans. El clima mediterrani, amb períodes secs prolongats i un mal repartiment de la pluja, ha fet que tradicionalment els embassaments s'hagin convertit en un dels elements clau de la política de gestió hídrica, tant per a l'abastament domèstic com també per als regadius. Embassar aigua per llavors anar-la regulant segons les necessitats del consum ha estat de les principals preocupacions en les polítiques d'aigua.

Durant tot el segle passat van anar proliferant els embassaments a les conques dels rius. El de Tàrragona, a la Noguera Pallaresa, va ser dels primers de l'Estat, i es va començar a omplir el 1916, amb finalitats hidroelèctriques. De fet, la generació d'electricitat ha estat sempre un altre dels motius de construcció de pantans. El gran esclat d'aquestes obres hidràuliques es va produir entre la fi dels cinquanta i la fi dels setanta, ja amb la intenció de reservar aigua per garantir el subministrament domèstic d'una població creixent, i també per als regadius agrícoles. Moltes d'aquestes infraestructures es van concentrar en el recorregut de les dues Nogueres, la Pallaresa i la Ribagorçana. És en aquesta última on hi ha el pantà de més capacitat del país, el de Canelles, amb una capacitat de 688 hm³. També va ser molt important l'acabament a mitjan anys seixanta del sistema

El pantà de la Baells, que recull les aigües del Llobregat i abasteix l'àrea de Barcelona. / GABRIEL MASSANA

format per Sau, Susqueda i el Pasteral, a la conca del Ter, que juntament amb la construcció de la canonada cap a Barcelona ha estat el transvasament que ha subministrat bona part de l'aigua de l'àrea metropolitana els darrers 40 anys. Els pantans de la Llosa del Cavall, al Llobregat, i el de Rialb, al Segre, són els últims exemples d'enginyeria hidràulica al nostre país.

Els 43 embassaments catalans tenen avui una capacitat de poc més de 3.000 hm³, un 75% dels quals estan concentrats a la conca de l'Ebre, formada per l'Ebre, el Segre i les dues Nogueres. La resta, 764 hm³, forma part de les conques internes, que són les que gestiona la Generalitat. Els del Ter, amb 407 hm³ embassables, i el Llobregat, amb 220, són els principals garants del subministrament a més de 4,5 milions d'habitants. La resta, com el de Boadella a la Muga, el de Foix i el de Riudecanyes, tenen un abast més local.

El baix nivell en què es troben els pantans del sistema Ter-Llobregat, que voreja ja el 20% de capacitat, és el gran causant de la situació gairebé d'emergència hídrica en què es troba el país. Una situació que es repeteix en embassaments de la conca de l'Ebre, com ara Camarasa i Rialb, però que contrasta amb d'altres, com ara el de Santa Anna, Oliana i Mequinensa, que fan que la conca de l'Ebre es trobi a un 51% de la seva capacitat total.

Narcís Illa / Portaveu de les comunitats de regants del Baix Ter

«Ja fa temps que s'ha sobrepassat la solidaritat del Ter. L'hem donada tota»

O.M. / Girona

● — Quin és el vostre problema?

— «És la conseqüència d'una situació injusta, que comença amb el transvasament del Ter cap a Barcelona a partir del 1966. I ara la Generalitat no està complint la llei, que diu que abans de transvasar s'ha de garantir el subministrament de Girona, Costa Brava, regants i un cabal mínim. Als re-

gants se'ns ha prohibit regar, i pel riu no hi circula el cabal ecològic. Això no és per la sequera, perquè està passant els últims dos anys, i els regants del Baix Ter som qui paguem les conseqüències.»

— Tindreu aigua a l'estiu?

— «A hores d'ara, no. El decret de sequera diu que ens donaran 14 hm³ d'aigua, però en necessitem com a mínim 35. Però és que ni ens garanteixen

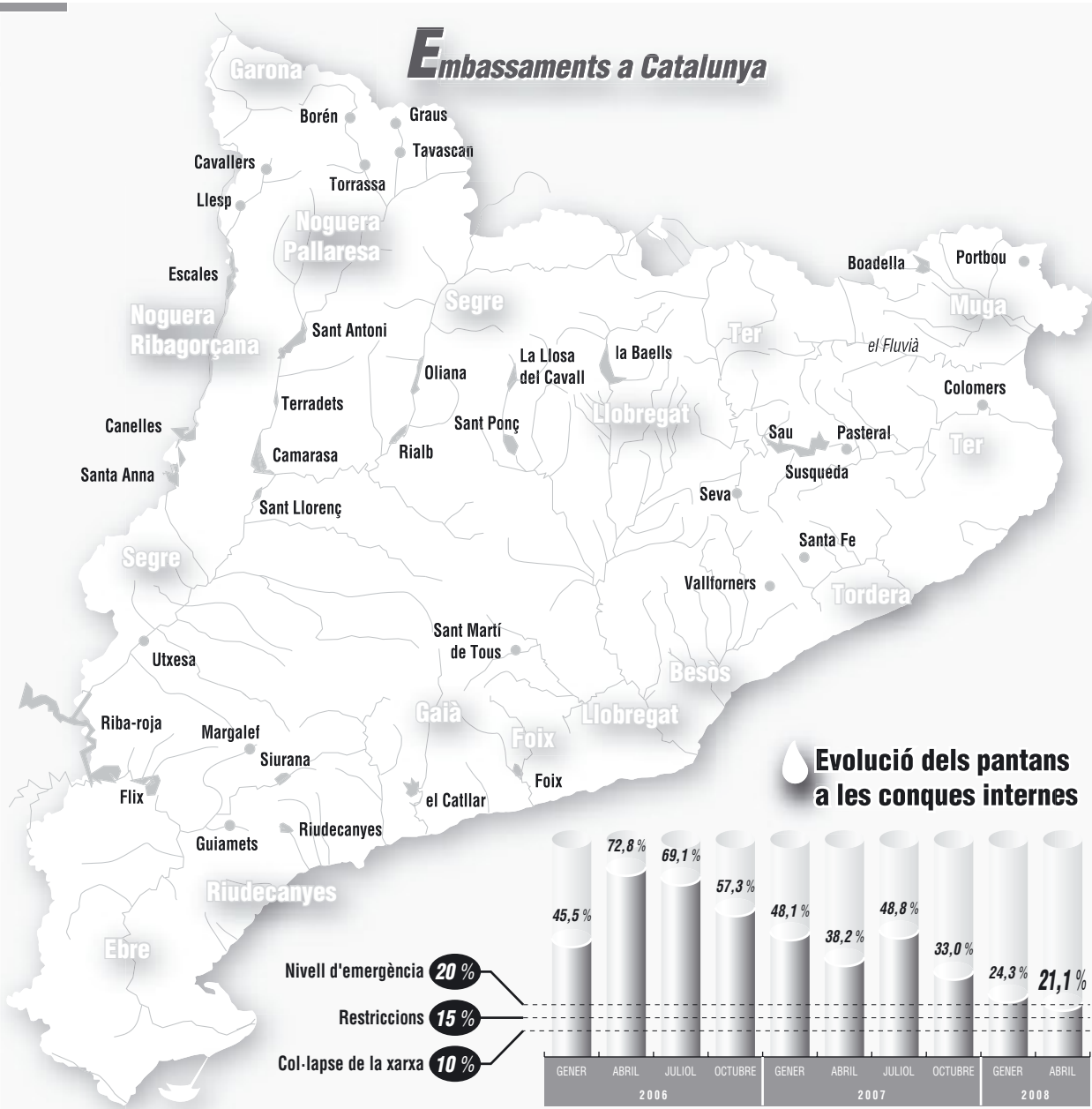
Narcís Illa. / LLUÍS SERRAT

aquests 14 hm³, perquè amb aigua de les depuradores com a molt ens donarien 5 o 6 hm³. El tipus de conreu que tenim és sobretot arbrat, i un fruiter si està un estiu sense regar no només perd la collita d'aquell any, sinó que pot provocar conseqüències irreversibles a la planta. Havíem comptabilitzat inicialment aquest impacte en 50 milions d'euros, però ara pensem que

potser seran 200 milions.»

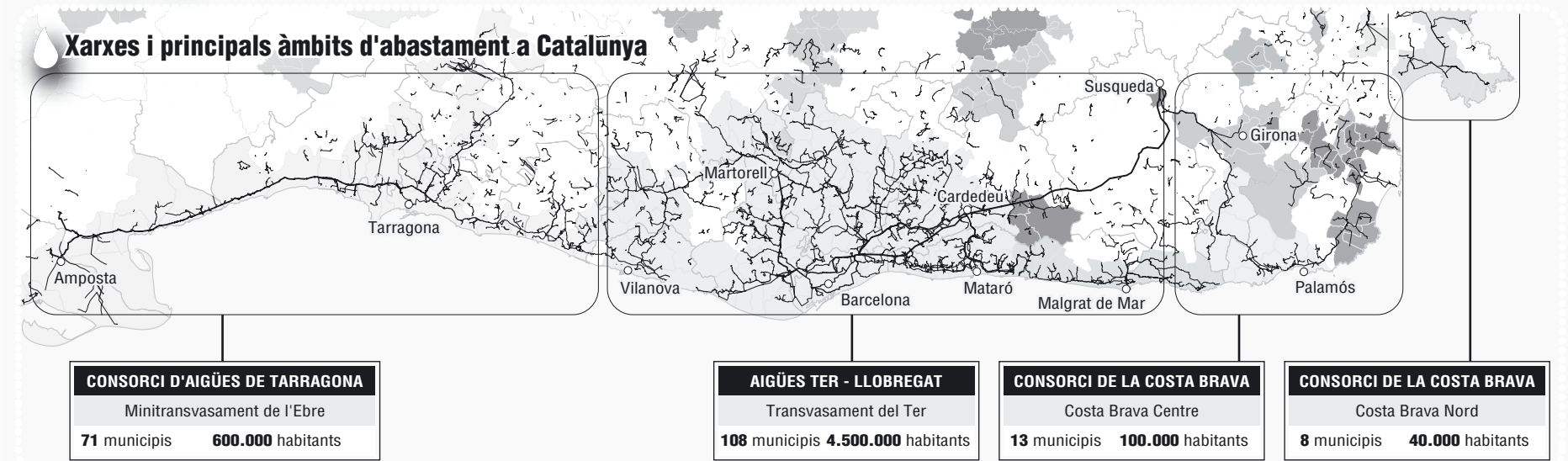
— Fins on pot arribar la solidaritat del Ter?

— «Ja fa temps que s'ha sobrepassat. Quan en un riu se li treu un 70 o 80% del seu cabal i la gent del mateix riu té necessitats que no se li cobreixen, ja no se'n pot donar més, de solidaritat. L'hem donada tota. Creiem que el que falta és una distribució justa i equitativa de l'aigua entre tots.»

CONCA	EMBASSAMENT	CAPACITAT (hm³)	
		CONCA	CONCA
Noguera Ribagorçana	Escales	152	1097
	Canelles	688	
	Santa Anna	240	
	Cavallers o Estanys de Tor	16	
	Llesp	<1	
Segre	Oliana	101	517
	Rialb	402	
	Sant Llorenç de Montgai	10	
	Utxesa (3 preses)	4	
Noguera Pallaresa	Borén	1	417
	Torrasa	2	
	Talarn o St. Antoni	205	
	Terradets	23	
	Camarasa	113	
	Graus	<1	
	Tavascan	1	
	Llac Negre	6	
	Sant Maurici	2	
	Llacs d'Espot o Saburó	11	
	Llacs de Cabdella (diversos)	46	
Ebre	Riba-roja	210	246
	Flix	11	
	Siurana	12	
	Margalef	3	
	Guiamets, els	10	
Garona	Llacs Val d'Aran (diversos)	5	5

Ter	Sau	169	407
	Seva (2 preses)	<1	
	Susqueda	233	
	Pasteral, el	2	
	Colomers	1	
Llobregat	Baells, la	115	220
	Sant Ponç	24	
	Llosa del Cavall, la	80	
	Sant Martí de Tous	1	
Muga	Boadella	62	62
Gaià	Catllar o Gaià, el	60	60
Foix	Foix	6	6
Portbou	Portbou	<1	1
Riudecanyes	Riudecanyes	5	5
Tordera	Santa Fe	1	1
Besòs	Vallforners	2	2

Joan Arrufat / Comuner de la dreta de l'Ebre i secretari general d'Asaja a Tarragona

«Els partits que governen ara estan tastant la medecina que van receptar llavors»

J. PRADES / Amposta

● El sindicat agrícola majoritari a l'hemidelta dret, l'Associació Agrària de Joves Agricultors (Asaja), desconfia des de Tarragona de l'ús que es pot donar a l'aigua dels regants ebrencs.

— Què li sembla la proposta de vendre l'aigua de les seves concessions a Barcelona?

— «Malament. Ja anem molt justos i al Delta no es pot culti-

var altra cosa que arròs, si no l'aigua del mar salinitza la terra. S'ha de tenir en compte, a més de la funció agrícola, la funció ambiental d'aquest conreu, però com que als pagesos sempre se'ns posa a la cua de tot...»

— Així, mantenen la posició de fa vuit anys, quan el PP va presentar el transvasament?

— «Mai hem estat insolidaris, però ja ens van enganyar un cop

Imatge d'arxiu d'Arrufat. / EL PUNT

amb el minitransvasament a Tarragona. Barcelona és un monstre, l'aigua per beure la compren als supermercats. La que demanen ara és per als hotels, per al turisme i la indústria. El que s'hauria de fer és portar aquí les indústries compatibles amb l'entorn, per evitar l'èxode rural dels nostres joves.»

— Proposi alternatives.

— «El Segre no ho és perquè

és aigua que va a parar a l'Ebre i al Delta. Quant als vaixells i els trens... aviat ens diran que la volen portar en avió! El transvasament del Roine podria ser una bona opció, també per a València, i ja podria estar fet. El que passa és que els mateixos que fa uns anys estaven darrere les pancartes ara estan al govern, i els toca tastar la mateixa medecina que van receptar llavors.»

Els pous, font d'abastament

● Molts pobles encara s'abasteixen avui dels pous municipals, que és una de les principals fonts de subministrament d'aigua que té el país, sobretot en les zones més rurals i menys habitades. Els pous estiren l'aigua dels aquífers, un recurs subterrani que no depèn tan directament de la pluja com és el cas dels rius. Els últims anys, però, han aparegut diversos problemes amb la qualitat d'aigua dels pous, que ha fet que molts pobles hagin hagut de connectar-se a les xarxes d'abastament. Per una banda, l'alta presència de nitrats a causa de les explotacions ramaderes ha obligat a tancar molts pous, mentre que en pobles propers a la costa també s'han trobat amb la salinització de l'aigua.

Una xarxa de canonades

● La principal xarxa d'abastament d'aigua a Catalunya és la que gestiona Aigües Ter-Llobregat, i que distribueix l'aigua procedent d'aquests dos rius –transvasament del Ter inclòs– a través de més de 500 quilòmetres de canonades a més d'un centenar de municipis, àrea metropolitana de Barcelona inclosa. A més, l'empresa té en projecte noves artèries per ampliar el subministrament a més municipis. En segon lloc hi ha el Consorci d'Aigües de Tarragona, que inclou 71 municipis i una xarxa de 362 quilòmetres, amb el minitransvasament de l'Ebre. Fora d'aquestes dues grans xarxes, n'hi ha d'altres més locals, com el Consorci de la Costa Brava.

Pèrdues massa freqüents

● La fuga de 216.000 litres al dia –segons les dades que va admetre l'ACA– en una canonada de Badalona va destapar la freqüència amb què es produeixen les pèrdues d'aigua en l'abastament municipal. Pocs dies després, a finals de febrer, l'Ajuntament de Berga reconeixia que es perdia un 30% de l'aigua que circulava per les canonades locals. La manca de manteniment de les infraestructures és una de les causes d'aquestes pèrdues, especialment greus en èpoques de sequera com l'actual. Fora de l'abastament domiciliari, els regants també s'han queixat de les pèrdues d'aigua als seus camps, i han reclamat insistentment la modernització dels sistemes de reg. Al Baix Ter, calculen en un 30% l'aigua que perden.

Una imatge del canal d'Urgell, a Vallfogona de Balaguer. / ANDREU PUIG

Un bé de domini públic

ORIO MAS
● L'aigua és un bé comú, de domini públic. Així ho estableix la llei d'aigües, que l'Estat va aprovar el 1985 i que considerava públiques també les aigües subterrànies –els aquífers fins aleshores tenien una explotació privada– i les equiparava amb les superficials. Qui en vulgui disposar, ha de demanar una concessió a l'Estat, si és dins la conca de l'Ebre, o a la Generalitat, si és a les conques internes. Aquestes concessions donen dret a explotar l'aigua per un termini determinat d'anys, i marquen els metres cúbics de què pot disposar qui hagi fet la petició. La indústria, els usos recreatius, el regadiu, els pous particulars i els salts elèctrics són alguns dels usos més demanats. En qualsevol cas,

però, l'administració sempre té la potestat de tallar la concessió per disposar de l'aigua en casos d'emergència, si bé n'ha d'indemnitzar els usuaris.

La llei d'aigües, doncs, és la que defineix tots aquests criteris, que la Generalitat ha incorporat també en la seva normativa per a les conques internes. Segons l'advocat especialista en temes d'aigua i secretari de la comunitat d'usuaris del delta del Llobregat Jordi Codina, la llei va aportar un aspecte fonamental: «Va introduir el mercat de l'aigua, perquè si bé es va declarar de domini públic, permet a qui en té la concessió vendre els seus drets a un tercer, sempre que es mantingui l'ús marcat en la concessió, i també permet la compra directa de l'aigua.»

Aquests criteris pels quals es regeix la propietat de l'aigua només tenen dues excepcions. Una és la dels regants del Baix Ter, que tenen garantits 150 hm³ l'any, tal com està estipulat en la llei del Ter del 1959, que regula el transvasament del riu cap a Barcelona. Aquest és un cas únic d'un dret particular sobre un recurs hídric, que ara la Plataforma pel Ter utilitzarà per denunciar l'ACA per incompliment. I l'altra, les aigües minerals i les plantes embotelladores. En el moment de fer la llei d'aigües es va decidir deixar aquest sector fora de la normativa i amb un règim especial, i actualment encara continuen depenent dels departaments d'Indústria, ja que es tracta com si fossin una mina.

José Luis Alonso / President de la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre (CHE)

«El que aprovin els governs autonòmics no ens afecta, ho ha d'acordar l'Estat»

J. PRADES / Saragossa

● Aquest enginyer agrònom de 59 anys aclareix, abans de respondre, que «la CHE és un organisme de gestió i, per tant, ni la CHE ni el seu president tenen opinió política.»

— Per a vostè, com per a la ministra, «Segre és Ebre»?

— «Això no és una opinió sinó una realitat legal, administrativa i geogràfica. El Segre vessa a

l'Ebre, és un riu de la conca i es gestiona com la resta de la demarcació segons la llei d'Aigües.»

— Què n'opina de l'Estatut aragonès i de la pretensió de la Generalitat de tenir més competències sobre l'Ebre?

— «L'Estatut no blindava el riu, en qualsevol cas el que diu obliga la comunitat autònoma, no la CHE. Les comunitats estan representades en la junta de go-

Alonso, fotografiat a Tortosa. / A.S.

vern de la CHE i en el Consell de l'Aigua. El que aprovin els diferents governs autonòmics no ens afecta, nosaltres ho aplicarem quan hi hagi l'acord del govern de l'Estat.»

— L'Ebre és un riu embassat per les hidroelèctriques...

— «Mai no hem hagut d'obligar Endesa a desembassar Mequinensa perquè tenim una molt bona col·laboració, fins al punt

que en les èpoques de sequera hem usat l'embassament com si fos de l'Estat per garantir els cabals, anant en contra dels interessos de l'empresa, que a més mai no ha demanat compensacions.»

— Quins cabals garanteix actualment la CHE?

— «6.700 hm³ anuals per a regs, 400 per als abastiments urbans i ramaders i 100 m³/s a la desembocadura.»

Aigua a raig

Cada català gasta a casa seva 137 litres cada dia. És una quantitat que en els darrers anys ha baixat, i que es redueix més a l'àrea metropolitana. Barcelona consumeix força menys aigua que altres grans ciutats del món com ara Nova York, Tòquio i París

ANNA BALLBONA

● Sigui l'efecte de les campanyes institucionals per a l'estalvi d'aigua, sigui la pròpia i creixent consciència ciutadana davant la falta de pluges, el cas és que l'estadística dels consums domèstics permet afirmar, sense embuts, que aquest és un país estalviador d'aigua. Com a mínim, cadascú estalvia a casa seva: en els últims anys el consum domèstic a Catalunya s'ha anat reduint, i ara, el consum mitjà se situa en 137 litres per habitant i dia. Aquesta xifra encara baixa més quan parlem de l'àrea metropolitana (125 litres per habitant i dia) i es redueix fins a 112 litres a la ciutat de Barcelona. De fet, la capital catalana està anys lluny del consum d'aigua que tenen altres grans ciutats del món: en els últims deu anys, Barcelona ha reduït 19 litres, de mitjana, el consum per habitant. Tot plegat fa coincidir els experts a indicar que en el consum d'aigua domèstic difícilment pot rebaixar-se més: tant el Col·legi d'Enginyers Industrials com el d'Enginyers de Canals, Ports i Camins assenyalen que el consumidor ja fa un esforç important.

S'ha de tenir en compte que l'ús domèstic de l'aigua significa un 18,3% del conjunt de la demanda que té Catalunya: el percentatge més important —un 72%— es destina a l'agricultura, mentre que l'ús industrial s'endú el 9,07% restant.

En qualsevol cas, davant l'ac-

Una casa unifamiliar amb jardí consumeix 70 litres més cada dia que un habitatge situat en un edifici de pisos. / GABRIEL MASSANA

tual panorama galdós, qualsevol estalvi d'aigua que es produeixi és benvingut. En aquest sentit, amb accions quotidianes molt senzilles es pot evitar malgastar aigua innecessàriament. Per començar, només cal fixar-se en la diferència de despesa d'aigua entre un habitatge en un edifici de pisos (130 litres per persona i dia, de mitjana) i una casa unifamiliar

amb jardí (200 litres per persona i dia). Les diferències també són ben visibles en el cas dels electrodomèstics i de l'ús que se'n fa: una bugada amb una rentadora antiga consumeix uns 80 litres, mentre que una amb les màquines noves —dites de classe A— en consumeix 20. Dins de casa, la major part de l'aigua es gasta en la descàrrega de les cisternes del vàter

EL BON ÚS I L'ESTATIDONI DE LA RENTADORA, LA DUTXA I LA CISTERNA DEL VÀTER EVITEN MALBARATAR AIGUA DE MANERA INNECESSÀRIA

(un 45%) i per aquest motiu es recomana evitar l'ús del vàter com a paperera, ja que una sola descàrrega buida entre 9 i 12 litres. Els detalls més ínfims propicien un bon aprofitament de l'aigua: per exemple, en el cas de qui tingui piscina, es recomana que no l'envolti de gespa, ja que poden anar-hi a parar restes que en malmetin la qualitat abans d'hora.

Jaume Gilabert / President de la Diputació de Lleida

«No es pot treure aigua d'un riu on gairebé no n'hi ha»

I.C.
● — Per què rebutgen la captació al Segre?

— «Perquè no hi ha cap tècnic que digui que ambientalment això sigui sostenible. És un projecte irrealitzable. No es pot treure aigua d'un riu on gairebé no n'hi ha. A més, aquesta aigua es diu que és per a consum de boca, però es vol portar al pantà de la Baells, d'on és cert que surt aigua de boca, pe-

rò també per a altres usos. L'aigua de boca a l'àrea metropolitana de Barcelona està garantida, anant malament amb vaixells o per tren. Altra cosa seria que es necessiti l'aigua per a altres usos. Perquè, en realitat, per a què és aquesta aigua? Si la indústria necessita aigua, la nostra indústria, l'agroalimentària, també en necessita. A més, volem deixar clar que a Lleida ja fa temps que patim els efec-

Jaume Gilabert.

tes de la sequera i ara mateix, l'abril del 2008, quan a Barcelona encara està garantida l'aigua de boca, nosaltres tenim un quants municipis on hem de portar l'aigua per a la gent amb camions cisterna. No anem pas sobrats.»

— Quines són les alternatives que plantegen?

— «A nosaltres no ens toca dir-ho, perquè afecten altres territoris, i en cap cas no volem que hi hagi

confrontació territorial».

— S'han sentit maltractats?

— «Som solidaris i sabem que es tracta d'una situació d'emergència, però lamentem que no s'hagi actuat amb una mica més de previsió, sobretot en un tema que un o dos anys enrere ja se sabia que podia passar. Creiem que el govern havia d'haver buscat abans complicitats, i no actuar d'esquena al territori.»

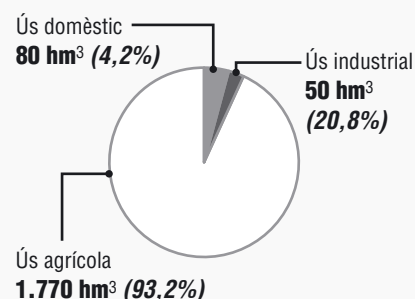
EL consum d'aigua a Catalunya

Font: ACA i Departament de Medi Ambient

Demandes d'aigua a Catalunya

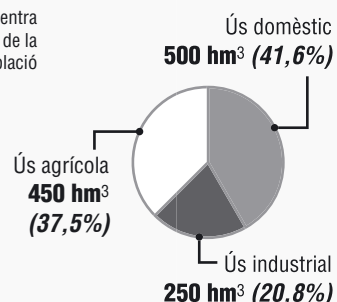
CONQUES DE L'EBRE

1.900 hm³ /any

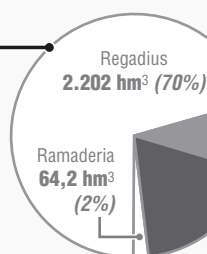
CONQUES INTERNES

1.200 hm³

TOTAL 3.123 hm³

Ús agrícola 2.266 hm³ (72%)

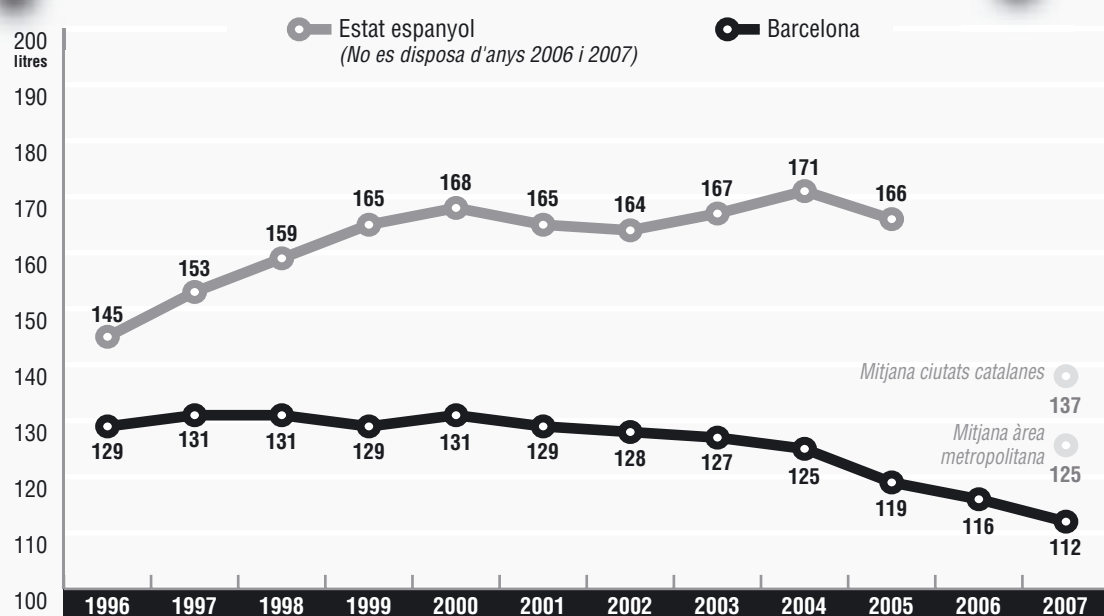

Ús domèstic 573 hm³ (18,3%)

Ús industrial 283,4 hm³ (9,07%)

Els camps de golf suposen uns 8 hm³/any (el 0,6% del consum total de les conques internes).
Utilitzen aigua depurada o recursos hídrics propis

Evolució del consum mitjà de litres d'aigua per persona

Comparativa del consum d'aigua a Barcelona, respecte d'altres ciutats del món

Consum de litres per persona i dia

Font: AGBAR

Pequín	666
Nova York	503
Moscou	492
Tòquio	320
L'Havana	270
Melbourne	210
Nova Delhi	172
París	162
Santiago de Xile	159
El Caire	152
Barcelona	112
Dakar	54

Josep Oriol / Degà del Col·legi d'Enginyers de Camins, Canals i Ports de Catalunya

«La millor solució és fer el minitransvasament de l'Ebre»

A. BALLBONA

● — Quines són les millors solucions a la situació de sequera?

— «Hi ha una solució d'emergència que tothom té acceptada, que és la de portar vaixells amb aigua, que no serà gens barat. En qualsevol cas, és una solució. Sembla que pot cobrir entre un 15 i un 20% de la demanda de Barcelona. És una quantitat gens menyspreable, però no n'hi ha prou.

S'ha parlat del transvasament del Segre, i nosaltres pensem que, malgrat que tècnicament és viable, la millor opció és el minitransvasament de l'Ebre.

— Per què?

— «És una obra molt senzilla de fer, que és la connexió entre Cunit i Cubelles. Tot i que el diàmetre de les canonades és petit, el cabal inicial seria equivalent a 12 o 14 hectòmetres cúbics.

Josep Oriol.

En paral·lel, es podria fer l'obra definitiva.

— Quina seria?

— «La definitiva seria canviar la canonada en un tram més llarg per una de diàmetre superior. Aquesta interconnexió només s'hauria de fer servir quan fos imprescindible. Tot i que hi ha transvasaments en capçalera, és millor fer-los en els trams baixos del riu, que és quan veus

el que sobra.

— Ha faltat planificació?

— «Estem en un episodi puntual, però les conques internes de Catalunya són seques, no tenim capacitat d'estalvi. Cal un pacte social sobre l'aigua, amb la participació dels polítics i de la societat civil, sense apriorismes, que no sigui que les dessaladores són d'esquerres i els transvasaments, de dretes.

Un camió cisterna omple amb aigües freàtiques les fonts de Montjuïc, fa uns dies. / TONI ALBIR / EFE

Limitacions a l'ús de l'aigua

A. BALLBONA

● A principis del mes de febrer les conques del Ter i del Llobregat van entrar a la fase dos d'excepcionalitat per la sequera. Això es tradueix en la prohibició d'utilitzar aigua potable per a d'altres usos que no siguin els domèstics, com són el reg de jardins, zones verdes i esportives (públiques i privades), piscines, neteja de carrers i fonts o el rentatge de vehicles particulars.

El decret de sequera afecta un total de 345 municipis de la regió metropolitana de Barcelona (l'Alt Penedès, l'Anoia, el Baix Llobregat, el Barcelonès, el Garraf, el Maresme, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental), que sumen 4,5 milions d'habitants. A aquests s'hi ha d'afegir els que s'abasteixen únicament

Restriccions, per quan?

● Un dels principals dubtes dels ciutadans al voltant de la sequera el suscita la possibilitat de restriccions. Els talls d'aigua són una mesura excepcional, que només s'aplicaria quan s'arribés al nivell 3 (d'emergència) i en cas d'extrema necessitat. En l'escenari actual, i comptant que no ploqués gens, l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) no faria restriccions fins a la tardor. En un portal específic (mediambient.gencat.cat/a/ca/sequera) l'ACA respon a aquest i a d'altres interrogants.

del Ter, a Girona: 30 municipis i 200.000 persones. El decret obliga a reduir les dotacions per a reg agrícola, i als rius tan sols es mantindrà el cabal necessari per a la vida dels peixos.

Davant d'aquesta situació, les fonts municipals no poden funcionar amb aigua de xarxa d'abastament i tampoc no es pot reomplir les piscines amb aigua potable. Es recomana utilitzar els túnels de rentada professionals per netejar els cotxes, ja que està prohibit fer-ho amb aigua potable. Arran del decret, els 33 ajuntaments de l'àrea metropolitana van modificar el reglament metropolità d'abastament d'aigua, de manera que, des de l'1 d'abril, poden imposar sancions a qui no compleixi les restriccions d'ús de l'aigua.

Regadius més eficients

● L'agricultura consumeix 2.266 hectòmetres cúbics d'aigua a l'any, un 72% de consum total d'aigua a Catalunya. La major part d'aquesta quantitat se'n va als regadius, d'aquí la importància que es faci un ús eficient de l'aigua. Els experts recomanen una xarxa interconnectada, que assigni els usos segons les necessitats específiques dels regants. A més, els nous regadius es basen en un sistema de reg a pressió, per aspersió o degotador, que permet un estalvi en el consum, i són totalment automatitzats. La gestió del regadiu es facilita sovint si hi ha una concentració parcel·lària que permeti agrupar les parcel·les d'una mateixa explotació, de manera que es redueixin els costos i consums.

El cas dels camps de golf

● Els camps de golf estan obligats a regar amb aigües provinents de depuradores, si no és que tenen recursos hídrics propis. Segons l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA), actualment a Catalunya no hi ha ni un sol camp de golf ni *pitch-and-putt* que regui amb aigua procedent de la xarxa d'abastament. Un informe del Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya conclou que els camps de golf utilitzen vuit hectòmetres cúbics a l'any, xifra que suposa un 0,6% del consum de les conques internes. Quant a l'ús industrial, hi ha en marxa dos projectes per reutilitzar l'aigua de depuradores i destinar-la a polígons industrials, l'un a Tarragona i l'altre al Baix Llobregat i el Vallès Occidental.

Pous recuperats

● L'extrema sequera ha fet afanyar les administracions a tirar endavant una sèrie d'accions per generar nous recursos hídrics. Entre aquestes accions hi ha, per exemple, la recuperació de nou pous per part d'Aigües de Barcelona, cosa que permetrà cobrir un 16% de la demanda d'aigua. Es tracta de pous que són a Sant Feliu de Llobregat, el Papiol, Gavà, Montcada i Reixac i la Llagosta i que estaven en desús per culpa de la contaminació dels aqüífers. Una altra infraestructura que es recupera és el rec Comtal, un antic canal del segle XI entre Montcada i Barcelona que pot produir un 3% del consum. Les aigües del rec Comtal, que són prepotables, s'han de tractar a la central Besòs d'Aigües de Barcelona.

Daniel Pi / President del Consorci d'Aigües de Tarragona (CAT)

«Avui ningú no es pot plantejar treure més aigua de l'Ebre»

J. PRADES / Reus

● És diputat d'ICV a i exregidor de Reus, ciutat que rep aigua de l'Ebre i que s'ha ofert per cedir-ne a Barcelona.

— **Faci un balanç dels vint anys de «minitransvasament».**

— «El CAT és una eina que ens hem trobat i que respon a la lògica dels 80. Ha estat molt positiu per al Camp de Tarragona i ahora per als regants del Delta,

que a través de la llei 18/81 van rebre per primer cop compensacions, a canvi d'una part de la seva concessió, que han invertit en estalvi i modernització de la xarxa. El CAT manté la voluntat de reequilibri territorial.»

— **Ara som al segle XXI...**

— «Les solucions no són les mateixes, els futurs abastaments del Camp no pivotaran sobre l'Ebre sinó sobre estalvi, eficien-

Imatge d'arxiu de Daniel Pi. / J.F.

cia, reutilització recuperació d'aqüífers i dessalinització. Avui ningú no es pot plantejar treure més aigua de l'Ebre.»

— **Però es continua parlant d'interconnexió i del Segre.**

— «La interconnexió no està prevista perquè trenca amb la filosofia que cada conca ha de cobrir les seves necessitats. A més, la disponibilitat del CAT cada cop és menor i les obres resulten poc

atractives pel cost i pels cabals que aportarien. Pel que fa al Segre, se'n pot dir transvasament si es vol, però en cap cas no és la filosofia transvasista antiga, no és el mateix que plantejar l'extracció de 1.050 hm³ anuals de l'Ebre.»

— **Zapatero diu que el Segre no és una alternativa.**

— «Com diu el conseller Baltasar 'qui tingui alternatives més ràpides i modernes, que les digui'.»

I com ho solucionem?

No hi ha una fórmula màgica, sinó que **la millor solució** és combinar les diferents opcions. **Són clau** el temps disponible i els costos ambientals, socials i econòmics

JORDI PRADES / Tarragona

● L'objectiu és el mateix i les solucions són múltiples. La prioritat és evitar les restriccions en el subministrament d'aigua potable, i les possibilitats per aconseguir-ho van des de les més modestes i desapercebudes, com ara la instal·lació d'equips de consum eficients a les llars, fins a les més faraòniques i mediàtiques, com ara els grans transvasaments. També, des de les que més s'aproximen als principis de la nova cultura de l'aigua fins a les més agressives ambientalment, per aquest ordre: l'estalvi i la reutilització, la recuperació d'aquífers que permeti la posterior explotació dels pous associats, la dessalinització, l'abastiment d'aigua en vaixell o en tren, la interconnexió de xarxes i, finalment, els transvasaments. El debat està obert des de fa temps i cada opció té arguments a favor i en contra:

► **Menys consum.** Conscienciar la població de la necessitat de reduir progressivament el consum, sense que això hagi de significar reduir els nivells de qualitat de vida, és un repte de futur que té l'avantatge d'implicar els usuaris, que a més d'aigua estalvien diners en la factura, però amb l'inconvenient que és una mesura d'aplicació progressiva i lenta.

► **Aprofitament millor del recurs.**

L'ús *terciari* de l'aigua, és a dir, l'aprofitament de l'aigua ja utilitzada per a altres usos, un cop depurada, és un altre dels pilars de l'eficiència en el consum. En són exemples les plantes de Rubí i Martorell, que abastiran els polígons del Baix Llobregat i el Vallès Occidental, i la que proveirà la indústria petroquímica de Tarragona. Amb una inversió de 200 milions, l'objectiu és que el 2015 es reutilitzin 191 hm³ davant els 34 que es reaprofiten actualment.

► **Aigua de mar per beure.** La dessalinització pren força des de fa dècades atès que els costos per m³ han baixat notablement. Tot i que el preu de la dessalinització, parlant en termes estrictament energètics, és desfavorable (tres quilowatts hora i m³ davant els 1,5 que costa dur l'aigua de l'Ebre fins a Cunit), el preu del m³ d'aigua dessalinitzada, 60 cèntims d'euro, és inferior al que podria oferir el CAT, que hauria d'incrementar els 0,40 cèntims d'euro actuals als 0,70 aproximadament. La dessalinització, a més, evita els cost social i ambiental del minitransvasament.

► **Transvasaments d'emergència.** La transferència d'aigua entre conques és motiu de polèmica i enfronta-

ment territorial però és «assumible com a mal menor», segons alguns polítics i experts consultats, per fer front a una situació d'«emergència». Ja sigui en vaixell o en tren, tenen l'inconvenient d'un cost elevat i que són «una solució puntual que no resol el problema de fons».

► **Transvasament entre xarxes.**

L'avantatge és que les xarxes ja estan construïdes i que només cal connectar-les per aprofitar les conduccions en funció de les necessitats de cada moment. Té l'inconvenient, en canvi, que també és una mesura que topa amb el rebuig social, ja que «pot acabar convertint-se en un transvasament permanent quan una conca és excedentària i l'altra, deficitària». La pretesa reciprocitat, doncs, pot quedar anul·lada, tot i la bona voluntat del projecte, per la realitat hídrica de cadascuna de les conques.

► **Grans transvasaments.** Com el de l'Ebre, proposat pel PP fa vuit anys, i com el del Roine, que continua defensant CiU. Es tracta de l'opció més cara i polèmica (ho recorden les multitudinàries manifestacions contra el PHN). A més, en el cas del Ebre «el baix cabal no hauria permès transvasar aigua els anys de sequera» i, en el cas del Roine, també contestat pels sectors de la regió afectada, «la clau de pas continuarà estant a França, que sempre tindrà l'aixeta».

Estalvi. La instal·lació d'equips d'estalvi i eficiència, com ara els airejadors de la imatge, permet reduir fins a un 40% el consum domèstic. Està donant bons resultats a la demarcació de Tarragona, on milers d'habitatges participen en la campanya *Gota a gota s'esgota*. / J.R.

Depuració, reutilització i recuperació d'aquífers.

Aquesta depuradora de Castellbisbal que utilitzen les empreses de Rubí és una mostra dels plans perquè la indústria reutilitzi l'aigua i estalvi fins a 12 hm³ anuals en el cas, per exemple, de la petroquímica de Tarragona. / M.C.

Dessalinització. A més de la planta de Blanes (a la imatge), que s'ampliarà, Catalunya tindrà a finals de l'any que ve la dessalinitzadora del Prat, que proporcionarà 60 hm³ anuals, i el 2010, la de Cunit (600 litres per segon). / J.P.

Leandro del Moral / President de la Fundació Nova Cultura de l'Aigua

«El meu missatge per a Barcelona és que a l'Ebre ja hem sobrepassat els límits»

J. PRADES / Tarragona

● És professor de geografia a la Universitat de Sevilla i presideix la fundació d'un any i mig ençà.

— **Què hem d'entendre per nova cultura de l'aigua (NCA)?**

— «La millora de la gestió per no només no augmentar el consum, sinó reduir-lo. D'aigua no en sobra a cap riu, on en cal el que s'ha de fer és millorar-ne l'ús alhora que es controla el creixement

territorial i urbanístic. L'objectiu fonamental de la NCA és la conservació i restauració dels ecosistemes fluvials, no perquè siguem contraris a l'ús de l'aigua per cobrir necessitats humanes, sinó perquè ja hem pressionat massa els ecosistemes perquè siguin saludables.»

— **Proposi mesures.**

— «Reutilització d'aigües residuals, recuperació d'aquífers, res-

Del Moral. / EL PUNT

ponsabilització dels usuaris, política tarifària, dessalinització... La violència inusitada de la sequera no ha donat temps per fer-ho i ara cal recórrer a la negociació, fins i tot a l'obtenció transitòria de recursos extra, perquè una ciutat no es pot deixar sense aigua.»

— **Tampoc no es poden desatendre les necessitats rurals.**

— «El nostre combat és doble, contra els transvasaments però

també contra projectes com el de Las Vegas dels Monegros i l'ampliació de regadius a Catalunya i a l'Aragó amb el Pacte de l'Aigua, tan perjudicials per al Delta com un transvasament.»

— **Quin és el seu missatge per a Barcelona?**

— «Que a l'Ebre ja hem sobrepassat els límits, ara n'hem d'assumir els costos i gestionar bé el creixement.»

Transvasaments puntuals.

La portada d'aigua a Mallorca en vaixells, en aquesta imatge de 1995 on apareix el llavors ministre Borrell, és equiparable al trasllat d'aigua del Segre projectat per la Generalitat, en el sentit que es tracta d'una mesura puntual que, no per això, deixa de ser també un transvasament, ja que l'aigua canvia de conca hidrogràfica. Altra cosa és dur aigua dessalinitzada en vaixell des d'Almeria (40.000 m³). / EFE

Interconnexió de xarxes.

També suposa transvasar aigua entre conques, per exemple, en el cas de la connexió de l'ATLL (Ter-Llobregat) i del CAT, per bé que amb una diferència notable: mentre que els transvasaments són sempre unidireccionals (de la conca cedent a la receptora), la interconnexió permet la bidireccionalitat: així, l'aigua pot canviar de sistema en funció de les necessitats de cada conca: del CAT a l'ATLL a l'hivern i a la inversa els mesos d'estiu. / J.P.

Transvasament permanent.

És el cas del que ha eixugat el riu Ter, del que projectava el PP (1.050 hm³ anuals de l'Ebre), del que planteja CiU quan es refereix al Roina i, a una altra escala, del minitransvasament de Tarragona, que s'abasteix de part de la concessió dels regants del Delta. El CAT disposa de 120 hm³ anuals però no els consumeix tots: a l'estiu fa ús dels 4 m³/s per cobrir les necessitats habituals i les del sector turístic. A l'hivern, en canvi, el consum és menor. El balanç final de consum del CAT és d'uns 80 hm³/ any. / G.M.

Els centres d'intercanvi o «bancs d'aigua»

● Funcionen des de fa dècades en indrets llunyans com Califòrnia però també n'hi ha més a prop, a les confederacions del Xúquer, del Segura i del Guadiana. Els *bancs d'aigua* o centres d'intercanvi són una de les possibilitats que cal explorar, segons el Ministeri de Medi Ambient, per propiciar que, sota el control públic, es puguin intercanviar els drets de les concessions, com ara alliberar aigua de reg per a altres usos a canvi de compensacions per als cedents. «Això es va fer a Sevilla a principis dels noranta; no es va fer un transvasament del Miño ni dessalinitzadora, sinó que es va posar un anunci al diari oferint 7 pessetes per m³ als regants, que obtenien entre 4 i 5 pessetes per m³ destinat al conreu d'arròs o de cotó», explica el professor del departament d'anàlisi econòmica de la Universitat de Saragossa, Pedro Arrojo, que afegeix: «El mateix va passar a Múrcia, on els regants, contents, reben entre 19 i 20 cèntims d'euro per m³. Hi ha un molt bon decret del govern que ho permet.» És el que proposa, amb matisos, en el cas del Segre i del Ter: «La capçalera ja està patint estrès hídric, de fet no hi ha res per transvasar des de la part alta del Segre. Caldria preparar el context adequat perquè, en cas que ploqués i la situació fos diferent», amb els Pirineus carregats de neu i els boscos deixant anar l'aigua avall un cop la terra fos xopa, «es pogués crear un centre d'intercanvi a partir de l'aigua que els regants tenen en concessió, tenint en compte la recuperació de cabals perquè seguís baixant l'aigua necessària per al delta de l'Ebre». També s'hauria de compensar els regants gironins, diu. El ministeri preveu crear un banc públic de l'aigua a cada conca per «reassignar els drets històrics» amb criteris «d'equitat, eficiència i sostenibilitat». Les contraprestacions que s'hauran de satisfer als concessionaris tindran en compte «la recuperació de costos» per «incentivar l'ús eficient de l'aigua».

Manolo Tomàs / Portaveu de la Plataforma en Defensa de l'Ebre (PDE)

«No calien tantes mobilitzacions per arribar al mateix punt de partida»

J. PRADES / Tortosa

● — L'Ebre, altre cop al punt de mira....

— «Es pretén crear un estat d'opinió favorable a dur l'aigua a Barcelona, l'Estat mira els regants per justificar la interconnexió permanent.»

— L'antiga política hídrica?

— «Sí, perquè no hi ha cap interès a discutir els regadius com el Segarra-Garrigues i el Xerta-Sé-

nia, que serviran per dur aigua a Barcelona i a València. És una jugada política d'alta volada amb què la Generalitat i l'Estat confirmen les tesis de CiU i del PP. Els haurien de demanar perdó per l'oposició que van fer, els mateixos que ara proposen fer el que CiU i el PP deien aleshores. L'oposició de la gent va ser sincera, la dels partits, no. No calien tantes mobilitzacions per arribar

El líder antitransvasament. / G.M.

al mateix punt de partida.»

— Perquè és el mateix discurs amb diferents oradors?

— «Sí, en un debat pervers que ens culpabilitza i que no explica que el problema és de govern, no de sequera; que no explica per què no s'han aplicat les mesures perquè Barcelona no perdi tanta aigua com perd actualment.»

— Qui n'és el responsable?

— «Els consellers de Medi

Ambient, Agricultura i Política Territorial. Haurien de plegar.»

— Per què ha tardat tant a reaccionar la PDE?

— «No som un grup d'amics sinó una massa social que costa de mobilitzar. El desconcert i la incredulitat ens han fet ser prudents, però tan bon punt hi ha hagut una proposta concreta com la del Segre ens hem posat en marxa. No participem de la mentida.»

L'or del segle XXI

La sequera **no afecta només Barcelona**. La ciutat té un **present angosiós** però no un **futur dramàtic**. Davant l'amenaça del canvi climàtic, hem d'evitar que l'arbre no ens deixi veure el bosc i aplicar la intel·ligència col·lectiva per evitar les **guerres de l'aigua**

JORDI PRADES / Tarragona

● «Sempre hi ha el risc que les idees es banalitzin i es buidin de contingut. El concepte de *sostenibilitat* és un exemple paradigmàtic d'aquest perill. Però la Fundació Nova Cultura de l'Aigua defensa el principi que li dona el nom cas a cas per evitar que perdi el sentit», explica el president de l'entitat, Leandro del Moral, que alerta que el canvi climàtic pot provocar a Europa, en un futur pròxim, guerres com les que ja es viuen, per exemple a l'Orient Mitjà, pel control d'un recurs considerat ja com l'or del segle XXI.

L'expresident de la mateixa fundació i professor d'anàlisi econòmica Pedro Arrojo no estalvia les crítiques a la Generalitat i a l'oposició al govern català pel fet que «fan una arma política de qualsevol cosa, també de l'aigua», un fet que «unit als calendaris electorals», segons explica, «porta de manera irresponsable a no abordar el problema amb prou temps i amb la necessària participació ciutadana. Com sempre –sembla inevitable–, s'està utilitzant un problema molt seriós per obtenir rèdits electorals en lloc de buscar solucions», afirma. I això, quan «Barcelona no té un futur dramàtic» pel que fa a l'aigua, sinó «un present angosiós».

Navilieres «immorals»

També alerta del fet que el preu

Desguàs del canal de reg de la comunitat de l'Esquerra de l'Ebre a escassos quilòmetres de Tortosa, a la pedania de Bitem. / J.P.

del m³ d'aigua transportada fins a Barcelona en vaixell «hauria de ser de menys de cinc euros», però «s'està parlant del doble perquè

les navilieres, de manera especulativa i immoral, aprofiten l'ocasió per pujar el preu, i això s'ha de denunciar públicament dient que

aquestes no empreses no són ètiques» i volen cobrar l'aigua a preu d'or, explica Arrojo.

«L'ACA ho està fent bé»

«Al marge de les responsabilitats polítiques que s'hagin de depurar» aquest científic explica que «l'ACA està fent les coses bé». Ho afirma perquè creu que els plans per dessalinitzar aigua marina i dels aqüífers del Besòs i del Llobregat són raonables «malgrat que no arribaran a temps per resoldre un problema que és conjuntural, no estructural». En aquest sentit diu que «en aquest mil·lenni, cap ciutat que visqui prop del mar ha de tenir por d'invertir en dessalinització», opció que «s'ha de combinar» amb altres recursos.

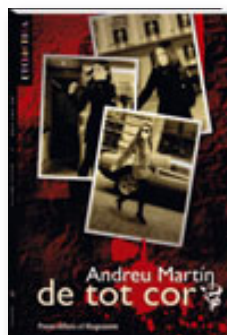
«Un desastre i una oportunitat»

La situació a què s'ha arribat a Barcelona «és un desastre però no hi ha mal que per bé no vingui», explica Arrojo. Arribats a aquest punt, conclou: «Ho paguem entre tots perquè no es pot deixar sense aigua una ciutat i l'emergència s'ha de resoldre, però a partir d'aquí cal posar en marxa la intel·ligència col·lectiva perquè no passi allò que 'l'arbre no ens deixa veure el bosc', convertir el problema en una oportunitat i actuar tenint en compte l'amenaça del canvi climàtic i que no es pot repetir una situació com la que estem vivint avui dia.»

PUBLICITAT

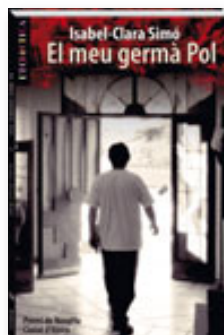
Novetats

PREMI ALFONS EL MAGNÀNIM

El color sang taca la premsa rosa: un cadàver, un assassí i molts sospitosos

PREMI DE NOVEL·LA CIUTAT D'ALZIRA

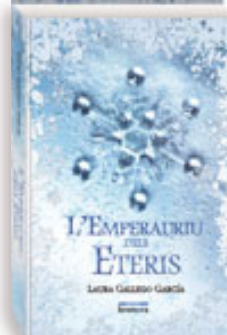
La lluita d'en Pol per viure la seva vida per sobre de les convencions socials

D'UNA DE LES AUTORES REVELACIÓ ALS ESTATS UNITS

Una novel·la commovedora i sorprenent que explora la frontera entre l'amor i l'odi.

DE L'AUTORA DE LA TRILOGIA MEMÒRIES D'IDHUN

Endinsa't amb Bipa i el gòlem de neu en el món fantàstic que domina l'enigmàtica Estrella Blava.

www.bromera.com
edicions
bromera

**Els llibres
de
Sant Jordi**

Estació central de bombament del reg de la Terra Alta, a la Poble de Massaluça. / J.P.

Viure millor amb menys recursos

J.P. / Tarragona

● Entendre que, de la mateixa manera que un bosc és alguna cosa més que un magatzem de fusta, un riu és molt més que un canal d'aigua, és una de les claus per valorar la riquesa social, cultural i identitària que representen les aigües continentals, sigui en forma de riu, de llac, de zona humida, d'aqüífer... Aquesta visió es basa en un enfocament multidisciplinari que no només té en compte l'ús de l'aigua com a recurs productiu, sinó que garanteix a més que aquesta aigua es pugui utilitzar, en primer lloc, per al manteniment sostenible dels ecosistemes aquàtics i, després, per a altres usos. Explica la Fundació Nova Cultura de l'Aigua que

«potser les privilegiades societats occidentals d'avui dia es poden permetre l'opció de la fugida endavant, realimentant espirals d'insostenibilitat». I afegeix, però, que «això només és possible des de la immoralitat de sacrificar els drets de les generacions futures i incrementar les injustícies planetàries presents».

La fundació apel·la a la «responsabilitat ètica» que representen «la lluita contra la pobresa, l'ecoeficiència i la conservació del patrimoni natural». Un compromís que suposa «construir alternatives i exemples pràctics en què les millores de la qualitat de vida no només es demostrin compatibles, sinó que es basin en la recuperació i la conservació dels

nostres ecosistemes hídrics». Conclou, «en definitiva», que «es tracta de viure millor amb menys recursos, però de millor qualitat i repartits de manera més equitativa».

Davant aquests reptes, «la tradicional política hidràulica queda avui curta per recollir les necessitats i inquietuds de la nostra societat i donar respostes adequades als reptes que es deriven del nou paradigma de sostenibilitat». Aquest «canvi en les escales de valor i en la cultura que impregnen la nostra societat» ha de fer possible «conciliar l'aspiració de millorar el benestar de tots amb el reconeixement i respecte als límits de l'entorn natural, de manera que es garanteixi la seva conservació».

«És que no hem après res?»

● Els transvasaments són ineficaços per fer front a situacions de sequera, afirma Pedro Arrojo, segons qui plantejar el debat en aquests termes és un pas enrere, «és com no haver entès res», afirma. En aquest sentit assegura que «no es pot trencar una conca a trossos en nom de l'autogovern», que les conques mediterrànies comparteixen una mateixa situació atès que «les sequeres són regionals i el canvi climàtic les farà cada cop més freqüents», i que «està estadísticament comprovat», a partir de sèries de dades històriques, que «els transvasaments no funcionen quan hi ha sequera, fins i tot els annexos del PHN admetien que el transvasament de l'Ebre no es podria fer en un vint per cent dels casos.»

«Què entenem per mercadeig?»

● El preu del metre cúbic d'aigua del Roina seria d'un euro quan arribés en vaixell a Barcelona, un preu quatre cops superior al de la dessalinització dels aqüífers del Llobregat, explica Arrojo, que qualifica de «burrada» el transvasament del riu francès. Arrojo proposa aprofitar els aqüífers del Llobregat i del Besòs, i recorda que la UE obliga, a través de la directiva marc de l'aigua, a recuperar la qualitat de les aigües subterrànies. També aposta per comprar els drets d'usos dels regants, al marge del fet que això pugui qualificar-se de «mercadeig». «És que no haurem de pagar més cara la dessalinització i el transport de l'aigua en vaixells? No és també això mercadejar amb l'aigua?», diu.

«On és la clau de volta?»

● És «imperdonable», segons Arrojo, que «a aquestes altures encara no s'hagi garantit un règim de cabals suficients» per al manteniment ambiental del Delta. Per aquest motiu, afirma, «està justificada i és comprensible la desconfiança» al tram final del riu. «No es pot especular amb 60.000 hectàrees de regadius a l'Algerri-Balaguer, amb 15.000 al Xerta-Sénia, amb 60.000 més als Monegros, amb 50.000 a Navarra...», sinó que «s'han de retirar totes aquestes expectatives d'usos», diu l'expert en hidrologia. «La clau de volta és garantir el cabal ambiental al Delta no només per la gent que ho demana, sinó perquè ja hi ha els treballs científics fets que així ho determinen». El que passa, afegeix, és que els mateixos polítics que han encarregat aquests estudis no s'atreveixen a prendre la decisió.

Francesc Camps / President del Consorci Alba Ter i de la Plataforma pel Retorn de l'Aigua del Ter

«Des del Ter ens veiem perjudicats respecte a altres rius»

ORIOL MAS

● El Consorci Alba Ter agrupa els ens locals per on passa el riu, i una plataforma que reuneix els sectors afectats per la falta de cabal del riu.

— Com està afectant la sequera el Ter?

— «Al Ter, el període de sequera, des de la dècada dels vuitanta que dura, ja que tenim més ús del recurs que no pas recurs

en si, pel transvasament cap a Barcelona. S'està incomplint sistemàticament la llei que en regula el cabal, i des dels vuitanta es van començar a notar problemes de disminució de nivell freàtic, mala qualitat de l'aigua, intrusió marina, pèrdua de bosc de ribera... I la sequera conjuntural que patim des del 2005 ho està agreujant.»

— Què s'ha de fer perquè

Francesc Camps. / O.M.

torni a passar aigua pel Ter?

— «S'ha de reorganitzar el pacte per l'aigua a Catalunya. No pot ser que es faci un transvasament com el del Ter, que n'extreu tanta aigua que deixa sense cobrir les necessitats locals. S'ha d'arribar a un nou compromís al país per tal d'arreglar-ho. Ara es planteja una bona oportunitat perquè nous recursos, com ara la dessalinit-

zació prevista a l'àrea de Barcelona, siguin en detriment del transvasament del Ter cap a Barcelona.»

— Des del Ter, us veieu perjudicats respecte a altres rius?

— «És evident. Ens sorprèn que a Catalunya, quan es parla de transvasaments, només s'entén el de l'Ebre, quan des dels anys seixanta ja n'hi ha un, amb uns percentatges esgarri-fosos.»

Quatre anys amb dèficit

Des de l'estiu del 2004, **plou per sota de la mitjana** a gairebé tot el territori català. El clima català és mediterrani i les variacions en el règim de pluges són habituals, però **ara fa quatre tardors seguides que arrosseguem els efectes de la sequera**

IRENE CASELLAS

● A Catalunya no és que no plougui, sinó que no plou prou per omplir els embassaments i assegurar que tota la població –i no som pas pocs– tindrà l'aigua que vulgui. Ho oblidem sovint, però el clima català és, en general, mediterrani i, per tant, amb una pluviometria molt irregular.

Ara estem en un moment crític perquè ja fa tres anys que patim un dèficit de pluges important, especialment a les zones on és més necessari que plogui, a les capçaleres dels rius. Les tres últimes tardors han estat molt seques, i a més a l'hivern no ha nevats prou perquè el desgel ajudi a pal·liar la situació.

Aquesta situació es pot atribuir al canvi climàtic? Segons Jeroni Lorente, catedràtic del departament d'astronomia i meteorologia de la Universitat de Barcelona, no exactament. Les prediccions que diuen que l'escalfament del planeta farà reduir les precipitacions al sud d'Europa són a més llarg termini i les variacions climàtiques a aquesta escala necessitem més temps perquè es puguin notar. Estem tot just als inicis del canvi, i, per tant, és massa aviat per poder-hi atribuir totalment la sequera. Una petita part de culpa la pot tenir, però no tota.

El que passa, tal com torna a remarcar Lorente, és que precisament ara han coincidint en el

Perquè la sequera deixi de preocupar hauria de ploure de valent. / MIQUEL RUIZ

«ESTEM TOT JUST ALS INICIS DEL CANVI CLIMÀTIC, I, PER TANT, ÉS MASSA AVIAT PER PODER-HI ATRIBUIR TOTALMENT LA SEQUERA»

temps uns quants períodes molt secs i anem arrossegant els efectes de la falta de pluges d'un any a l'altre. Segons el Servei Meteorològic de Catalunya, des de l'any hidrològic 2003/2004 no hi ha superàvits pluviomètrics; és a dir, en tot aquest temps sempre ha plogut per sota de la mitjana habitual, si bé no a tot el territori, però

sí en una gran part.

No els passa el mateix al País Valencià o a les Illes Balears, on pels capricis de la meteorologia i gràcies als temporals de llevant, l'any passat va ser especialment humit. Només cal recordar les pluges torrencials que hi va haver a la Marina Alta, a Alacant, els dies 11 i 12 d'octubre del 2007.

Dificultats per fer prediccions

● Els entesos afirmen que aquesta primavera hauria de ploure el doble del que és habitual perquè la sequera deixés de ser una preocupació. Es pot saber amb antelació si les perspectives són bones? Definitivament, no. I menys a Catalunya. Predir quin temps pot fer més enllà de tres o quatre dies sempre és molt difícil, especialment allà on ens trobem, entre les zones climàtiques temperada i tropical. Aquí solen entrar en contacte les masses d'aire fredes procedents del nord i les més càlides i tropicals procedents del sud, i per això aquest és un dels climes més variables. Estem al costat d'un mar, el Mediterrani; a l'extrem d'un continent, Europa; separats de l'Atlàntic per les terres ibèriques, més altes i que fan de barrera, i relativament a prop d'un altre continent, Àfrica. Tots aquests elements influeixen.

Malgrat tot, aquests últims dies s'han fet servir alguns estudis d'organismes que treballen en l'àmbit mundial –com ara els que preveuen huracans– per anunciar que aquesta primavera pot ser una mica més aigualida. En realitat, són només especulacions.

DICCIONARI

- **ABASTAMENT.** Fer arribar l'aigua a la població. Requereix la construcció de nombroses infraestructures. Correspon a l'ACA (Agència Catalana de l'Aigua) i als ajuntaments.
- **AIGUA PER BEURE.** L'aigua d'ús domiciliari.
- **AQUÍFER.** Cavitat subterrània amb capacitat d'emmagatzemar aigua. La sobreexplotació de molts d'ells, però, fa que no ajudin a pal·liar la sequera.
- **CABAL ECOLÒGIC.** És l'aigua que circula mínima d'un riu per al manteniment dels hàbitats

naturals, la vegetació i la fauna pròpies. L'augment del consum i la sequera fan que alguns rius estiguin actualment per sota del seu cabal ecològic.

- **CONCA.** Àrea drenada per un mateix riu i els seus afluents. A Catalunya hi ha les conques internes –o sigui que neixen i desemboquen al país– i que representen la meitat del territori, i la conca de l'Ebre, l'única interterritorial.
- **DEPURACIÓ (O REGENERACIÓ).** Tractament a què se sotmet l'aigua per purificar-la quan ha

estat contaminada per l'activitat humana. Hi ha diferents tècniques (físiques i biològiques) per fer-ho, i diferents qualitats de depuració segons els usos posteriors. Fins ara sobretot es retornava al mar o a rius.

- **DESEMBASSAMENT.** És l'acció de buidar l'aigua en un embassament a un altre situat riu avall, per mantenir una quantitat d'aigua suficient que en garanteixi la qualitat.
- **DECRET D'EMERGÈNCIA.** Eina jurídica del govern de la Generalitat per regular les

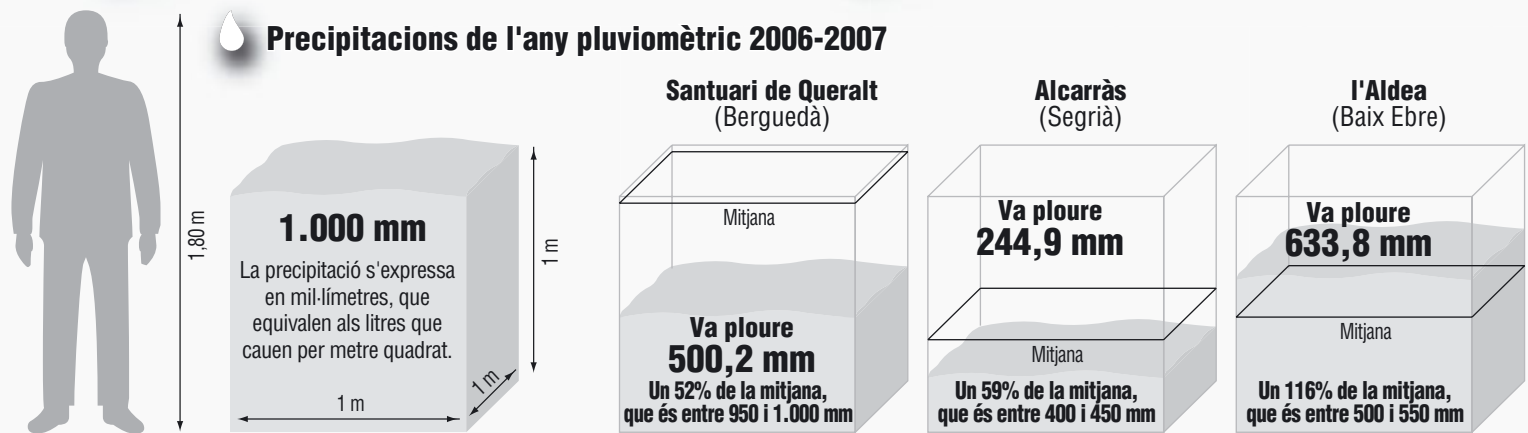
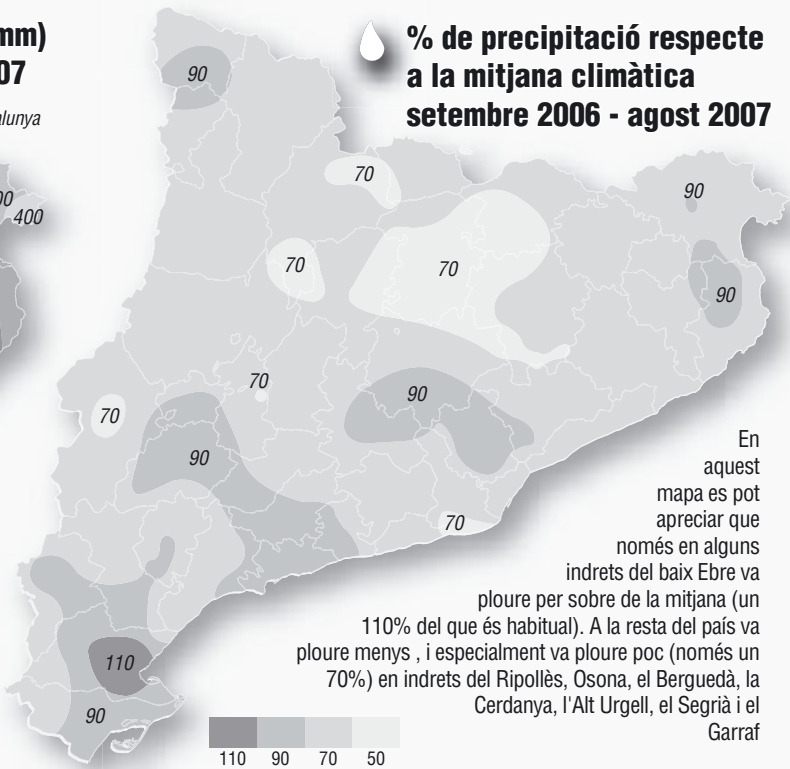
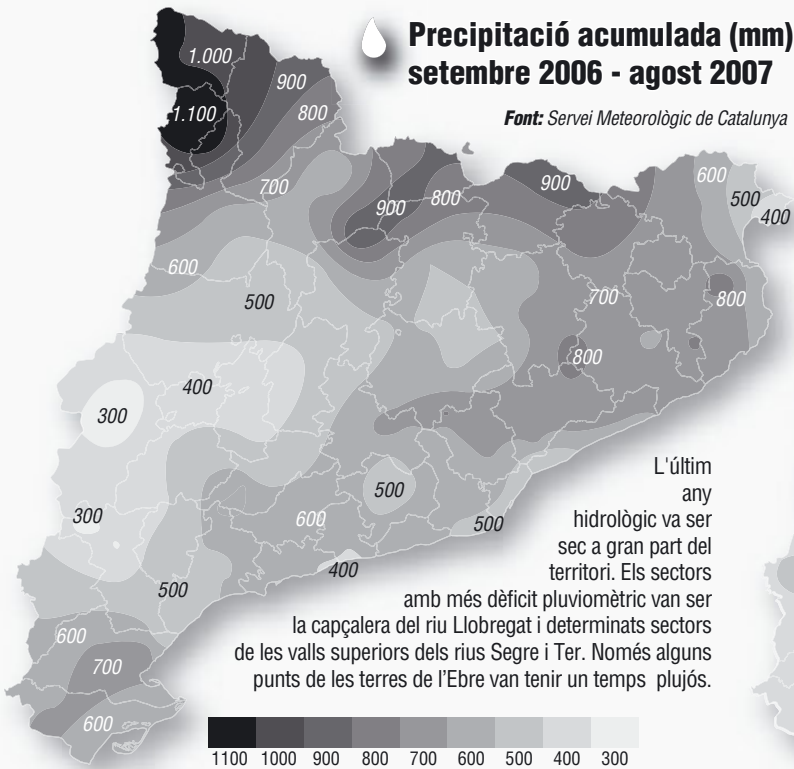
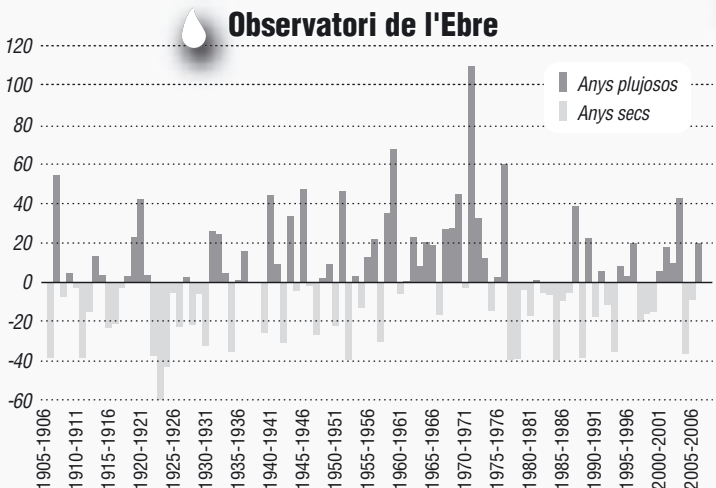
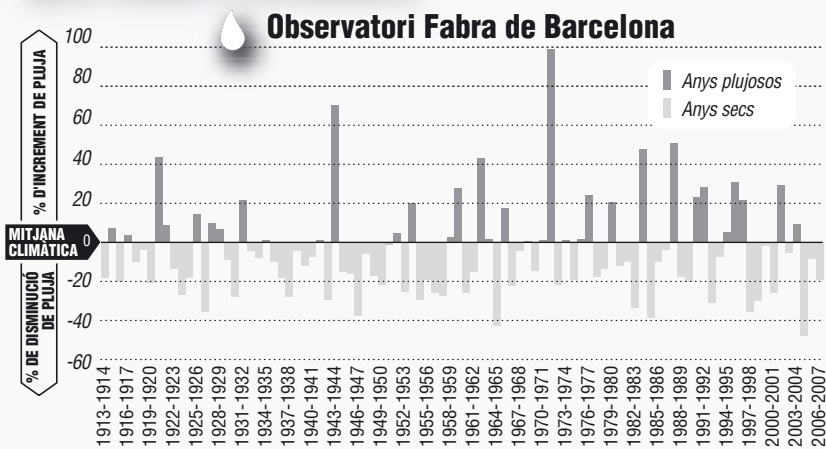
mesures d'excepcionalitat i emergència que permetin estalviar els recursos disponibles. L'abastament de l'aigua per beure és la finalitat última a garantir.

- **DESSALINITZACIÓ.** Procés mitjançant el qual es potabilitza l'aigua del mar. La gran intensitat energètica que necessita el procés fa que sigui un aigua econòmicament cara i mediambientalment contaminant.
- **EMBASSAMENT.** Llac artificial que permet emmagatzemar aigua per a diferents finalitats. El seu nivell es fa servir com a mesura

per calcular les reserves d'aigua.

- **ESCENARIS D'ESTAT HIDROLÒGIC.** Especifiquen la situació en què es troben els sistemes hídrics i defineixen les mesures que s'han d'aplicar en cadascuna d'aquestes situacions.
- **INDICADOR D'EVOLUCIÓ HÍDRICA.** Variable que defineix els escenaris d'estat hidrològic a cada conca hidrogràfica. Aquesta variable pot ser el valor de volum de les reserves dels pantans o el valor mitjà de la pluja total acumulada en els darrers 30 dies.
- **LLINDAR D'ACTIVACIÓ DELS**

LES PLUGES A CATALUNYA

Sequeres històriques

- **1566-67.** La sequera fa que es perdi gairebé tota la collita de cereals a bona part de Catalunya.
- **1812-1818.** Des de l'existència de mesures instrumentals per estimar la precipitació a Catalunya, aquesta és la sequera més intensa registrada. Els valors totals anuals es van mantenir durant set anys per sota del valor mitjà a Barcelona. 1817 té el rècord d'any més sec conegut als registres barcelonins, amb només 197 mm, la meitat dels anys recents més secs.
- **1922-23.** De novembre a febrer només plou de l'ordre d'un terç de les pluges normals, això dona lloc a una sequera curta però d'intensitat excepcional.
- **1944-50.** Se succeeixen molt anys secs, iniciats pel 1944-45, considerat durant molt de temps l'any més sec a bona part de la península Ibèrica en la història dels enregistraments moderns.
- **1953.** Només plou entre un 50 i un 60 % del normal, i a mitjan maig s'inicien talls a Barcelona al llarg d'un 30 % de les hores del dia.
- **1973.** Es registra un any de sequera extrema i concentrada a les capçaleres dels rius, però a finals d'any, a punt d'iniciar restriccions, va ploure.
- **1985-86.** Un descens continuat de les reserves molt important va deixar l'abastament de Barcelona a només 3 mesos d'iniciar restriccions.
- **1988-89.** Dos anys secs consecutius i sense treva fan arribar a mínims absoluts les reserves als embassaments d'Aigües Ter-Llobregat. Es va estar a pocs dies d'iniciar restriccions a Barcelona.
- **1999-2003.** Un cop més es presenta una successió d'anys secs que, tot i no ser excepcionals, en el seu encadenament creen diversos episodis d'alerta.
- **A partir del 2005.** Probablement lligat al període anterior, comença aquest episodi actual de sequera, el més intens des del 1944.

DICCIONARI

ESCENARIS. El valor de l'indicador a partir de l'assoliment del qual s'activa o desactiva cadascun dels escenaris d'actuació d'emergència o excepcionalitat.

– **NOVA CULTURA DE L'AIGUA.** Opció política que opta per resoldre els problemes d'abastiment d'aigua posant l'accés en l'ordenació de la demanda, l'estalvi i el respecte dels cicles naturals de l'aigua. Va sorgir com a fonament teòric del moviment que s'oposava al pla hidrològic i al transvasament de l'Ebre.

– **PRECIPITACIONS.** La pluja és la principal forma de generació d'aigua potable. La neu té l'avantatge de transforma-se en aigua molt més lentament, això fa que pugui penetrar molt més al sòl i ser aprofitada per omplir les capes freàtiques amb més eficiència que la pluja. El desavantatge és que el seu aprofitament no és tan immediat ni tan absolut com la pluja, sobretot si aquesta cau a les capçaleres de les conques.

– **POU.** Infraestructura que permet extreure aigua dels aqüífers. Per

combatre l'actual sequera l'ACA ha habilitat una línia de crèdit de 25 milions d'euros per finançar la recuperació d'antics pous que permetin emprar nous jaciments d'aigües subterrànies

– **RECURSOS HÍDRICS.** És el conjunt d'aigua útil –sigui dels rius, llacs, subterrània...– d'un territori o comunitat.

– **RESTRICCIONS** Reduccions o talls del subministrament d'aigua, diferents segons els sectors i les necessitats. Actualment ja hi ha restriccions per als usos energètics, fonts ornamentals i

neteja viària, i també per al rec agrícola.

– **REUTILITZACIÓ.** Procés mitjançant el qual es torna a posar en circulació una aigua a la qual ja s'ha donat un ús, un cop depurada. L'ACA ha redactat el programa de reutilització d'aigua a Catalunya (PRAC), que inclou la reutilització de 58 hectòmetres cúbics per a usos industrials.

– **SEQUERA.** Absència de precipitacions en un determinat territori i durant un considerable període de temps. Pot ser extremament perjudicial, tant per

als ecosistemes, com per a les activitats humanes.

– **TRANSVASAMENT.** Canalització artificial entre dues conques que permet passar aigua d'una a l'altra. Té l'inconvenient de necessitar una gran infraestructura i de traspasar un recurs cada cop més escàs d'una regió a una altra, cosa que pot motivar reticències, tant pels receptors com pels exportadors.

Font: www.sostenible.cat / Joan Canela.